



ELI LASTE OSALUSPLATVORM

#EUChildParticipation
#EUChildGuarantee



LASTE VAESUSLÕKSUST VÄLJAAITAMINE

EUROOPA LASTEGARANTII
TUGEVDAMINE

LASTELE MÕELDUD VERSIOON





MILLEST SEE VOLDIK RÄÄGIB?



Euroopa Liit (lühidalt EL) on 27 riigist koosnev rühm, mille liikmed töötavad üheskoos. EL soovib tagada, et lastel oleks hea elu.

Iga laps ja noor väärrib toetust, turvalisust ja võimalusi ning seda, et saab enda elu mõjutavates otsustes kaasa rääkida.

Euroopa lastegarantii on ELi riikide kava, mille eesmärk on aidata toetust vajavaid lapsi, et suurendada nende võimalusi tagada endale hea tulevik.

See voldik on mõeldud lastele ja noortele, kes soovivad teada, mis lastegarantii on, kuidas seda on hiljuti parandatud ja kuidas see aitab võidelda vaesusega.

Kava ettevalmistamisel osales üle 41 000 lapse, kelle seisukohti koguti ELi laste osalusplatvormi kaudu.

Tärniga * tähistatud sõnu ja väljendeid on selgitatud voldiku lõpus.





1. MILLEKS SEDA KAVA VAJA ON?

Igal lapsel peaksid olema elus võrdsed võimalused.

Mõned lapsed ja pered on rahalistes raskustes:

- > neil võib olla puudus sellistest olulistest asjadest nagu toit, riided, koolitarbed või turvaline ja soe koht elamiseks
- > neil on keerulisem osaleda koos teiste lastega näiteks spordi- või kunstiüritustel
- > nende õpitulemused on kehvemad, mis võib mõjutada kogu edasist elu ja isegi järgmist põlvkonda.

Ei ole kunagi lapse süü, et ta on sündinud vaesesse perre. Seetõttu tuleb selle olukorraga tegeleda.

Ebasoodsas olukorras olevate laste toetamisest on kasu kogu ühiskonnale. See aitab neil kasutada ära kõik oma võimalused, leida täiskasvanuna head töökohad ja panustada ühiskonda.

Euroopa Liit kasutab selliste olukordade kirjeldamiseks väljendit „laste vaesus“* või „vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse* ohus olemine“. 2025. aastal oli ELis vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus peaaegu veerand kõigist lastest.

ELi riigid tahavad olukorda muuta ja aidata 2030. aastaks vähemalt 5 miljonil lapsel vaesusest või sotsiaalsest tõrjutusest välja tulla.

- > Euroopa lastegarantii on juba aidanud paljusid lapsi.
 - 600 000 last rohkem osales ELis sellistes koolitegevustes nagu spordiüritused või kooliekskursioonid.
 - Madalmaades pakuti tasuta koolitoitu rohkematele lastele, sealhulgas paljudele ebasoodsas olukorras lastele.
 - Poola on loonud lastehoiukeskused paljudes kohtades, kus neid varem ei olnud.
- > Kuid lapsed, organisatsioonid ja eksperdid ütlevad, et vaja on teha veelgi enam.
- > Eesmärk on tagada, et igal lapsel oleks olemas asjad, mida ta vajab, et kasvada tervena ning turvalises ja kaasavas keskkonnas.

Kavas antakse ELi riikidele ideid selle kohta, mida tuleks muuta või parandada, ning aidatakse neil leida selleks vajalikku raha ja muid vahendeid.





2. KES VAJAB LISATUGE?

Mõnel lapsel on rohkem probleeme kui teistel ja nad peaksid saama vajaduse korral lisatuge.

Lastegarantii eesmärk on aidata rahalistes raskustes olevaid lapsi, kuid sellest toetatakse ka teisi ebasoodsas olukorras olevaid rühmi, näiteks:

- > puuetega lapsi
- > roma lapsi*
- > asendushooldusel viibivad lapsi*
- > lapsi, kellel ei ole kindlat elukohta või kes elavad ebaturvalistes kodudes
- > etnilistesse või usuvähemustesse kuuluvaid lapsi
- > noori, kes lahkuvad asendushoolduselt ja alustavad iseseisvat elu.



3. UUED ELI TEGEVUSED

Töö käib laste parema toetamise nimel lähiaastatel.

Mõned ideed:

- > Küsida lastelt ja peredelt, mis aitaks vanematel tööd leida (nt paremad lastehoiuteenused).
- > Algatada uusi projekte lastehoiu, hariduse, spordi, kultuuri ja kaasamise valdkonnas.
- > Otsida võimalusi lastega peredele suurema rahalise toetuse andmiseks.
- > Luua UNICEFi abil vaimse tervise ja heaolu töövahend*, mis sisaldab lihtsaid juhendeid, tegevusi ja ideid, et aidata inimestel mõista vaimset tervist ja olla teadlik sellest, kuidas abi saada.
- > Luua mentorluskavasid*, et toetada lapsi, kes võivad vajada lisatuge.
- > Aidata koolidel ja muudel teenuste pakkujatel roma lapsi paremini toetada.
- > Katsetada lastegarantiikaarti*, et lihtsustada lastel ja peredel abi saamist.
- > Siduda lastegarantii tugevamini noortegarantiiga, et toetus jätkuks laste kasvades.
- > Pakkuda rohkem tuge linnadele, piirkondadele ja kohalikele organisatsioonidele, kes töötavad lastega.





4. ROHKEM TUGE PEREDELE

Lastel läheb kõige paremini, kui nende pered saavad vajalikku tuge.

Kui pered saavad vajalikku tuge, on lapsed tervemad, õpivad paremini ja tunnevad end turvalisemalt. Kui laps ei saa vajalikku tuge, vajab ta hiljem elus sageli rohkem abi tervishoiu, elu-aseme ja muu sotsiaaltoetusega seotud asjades.

Eesmärgid on, et:

- > lapsevanematel ja hooldajatel on stabiilsed ja hästi tasustatud töökohad ning piisavalt raha igapäevaste asjade jaoks, nagu toit, eluase, rõivad, transport ja koolitarbed
- > lastehoid ja eelkool on kättesaadavad, et lapsevanematel ja hooldajatel, eelkõige emadel, oleks lihtsam tööl käia või õppida
- > kui töötasust ei piisa, võivad pered saada lapse- või peretoetusi* ja muud lisatuge, mida nad vajavad.



5. PAREMAD TEENUSED LASTELE

Kõigil lastel peaks olema võimalus kasutada pakutavaid võimalusi.

Rahalistes raskustes üleskasvamine võib mõjutada laste füüsilist tervist, vaimset tervist, õppimist, sõprussuhteid, turvalisust ja tulevasi võimalusi. Lapsed ja pered peaksid teadma, millised võimalused on olemas ja kuidas neid kasutada.

Teenused peaksid põhinema sellel, mida lapsed tegelikult vajavad, mitte keerukatel süsteemidel. Võimaluse korral tuleks tugiteenused koondada nii, et pered saaksid abi ühest kohast.

Vaja on näiteks:

- > rohkem lastehoiu- ja eelkoolikohti
- > rohkem tervislikke koolitoite
- > rohkem spordi-, kunsti-, kultuuri- ja kooliväliseid tegevusi
- > rohkem juhendamist, abi kodutööde tegemisel ja muud õpituge
- > paremat vaimse tervisega* seotud tuge koolides, tervishoius ja kogukonnas
- > mentoreid või usaldusväärseid täiskasvanuid, kes suudavad lapsi rasketel aegadel toetada.





6. HEAOLU JA TURVALISUSE TOETAMINE

Igal lapsel on õigus tunda end turvaliselt, toetatuna ja kaitstuna nii internetis kui ka mujal.

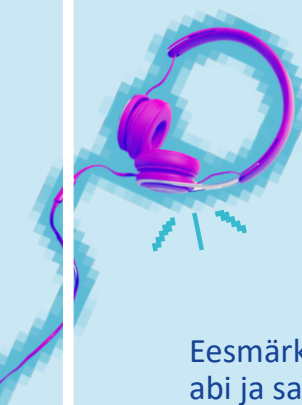
Rahalised ja sotsiaalsed probleemid võivad mõjutada mõne lapse heaolu ja tervist, põhjustada stressi, üksindust või ärevust.

On oluline, et lapsed ja pered saaksid abi võimalikult vara. Abi võib pakkuda näiteks varajases lapsepõlves, koolis või vaimse tervise teenuste ja tervishoiuteenuste kaudu.

- > Varajane abi võib hoida ära probleemide süvenemise ning aidata lastel püsida terve, õppida hästi ja tunda end toetatuna.
- > Koolid, tervishoiu- ja sotsiaaltöötajad peaksid tegema koostööd, et lapsed saaksid vajalikku abi kergemini.
- > Ka veebiplatvormid peaksid tegema laste turvalisuse tagamiseks rohkem.

Turvalisus nii internetis kui ka mujal on väga oluline ning ELi riigid peaksid jätkama tööd selle nimel, et vähendada lastele avalduvaid riske ja lapsed oleksid paremini kaitstud.





7. NOORTE TÄISKASVANUTE TOETAMINE

Toetus ei tohiks lõppeda, kui noor saab 18aastaseks.

Eesmärk on tagada, et noored saaksid lapseeast täiskasvanuikka üleminekul vajalikku abi ja saaksid luua endale helge tuleviku.

See on eriti oluline asendushooldusel viibivate laste puhul, kellel ei pruugi olla perekonda toeks.

Kui noor saab 18 aastat vanaks, muutuvad paljud asjad, ja noored võivad vajada jätkuvalt abi:

- > õpingute või koolituse lõpetamisel
- > elukoha leidmisel
- > töö leidmisel
- > iseseisvalt elama õppimisel.

Üks noorte toetamise vahend on noortegarantii, mis aitab 15–29aastastel noortel leida töö-, õppe-, koolitus- või õpipoisikohta.





8. KES NEED MUUDATUSED TEOKS TEEB?

Laste elu ja tuleviku parandamine on jagatud vastutus.

Selleks et lapsed, noored ja pered saaksid vajalikku tuge, peavad kõik tegema tihedat koostööd. See puudutab nii:

- > ELi institutsioone
- > riikide valitsusi
- > piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi*
- > koole, tervishoiu- ja sotsiaaltalitusi
- > kodanikuühiskonna organisatsioone* ja heategevusorganisatsioone
- > ettevõtteid ja sihtasutusi
- > vanemaid, hooldajaid ja peresid
- > lapsi ja noori endeid.

ELi riike julgustatakse ajakohastama oma riiklikke lastegarantii kavasisid, et neis seada selged eesmärgid, tagada piisav rahastus ning see, et lapsed ja pered saavad vajalikku tuge.





TÄHENDUSED

SÕNA VÕI VÄLJEND	TÄHENDUS
Asendushooldus	Olukord, kui laps ei ela koos oma vanematega, vaid oma sugulaste või kasuhooldajate juures või lastekodus.
Euroopa lastegarantiikaart	Katsetamisel olev idee, mille abil aidata lastel ja peredel hõlpsamini leida teavet teenuste ja toe kohta, kaitstes samal ajal eraelu puutumatust ja vältides häbimärgistamist.
Kodanikuühiskonna organisatsioonid	Organisatsioonid, heategevusorganisatsioonid või kogukonnarühmad, kes aitavad inimesi ja püüavad parandada ühiskonda. Näiteks toidupangad, noorteklubid või kodutuse vastu võitlevad heategevusorganisatsioonid, mis toetavad perekondi ja lapsi.
Kohalikud omavalitsused	Valdade, linnade ja piirkondade omavalitsused, kes vastutavad näiteks koolide, eluaseme, transpordi ja sotsiaalse toetuse eest.
Lapse- ja peretoetused	Valitsuste poolt peredele makstav rahaline toetus, mida pered võivad saada laste kasvatamisega seotud kulude, näiteks toidu, riiete ja muude vajaduste katteks.
Laste vaesus	Olukord, kus lapse perel ei ole piisavalt raha või muud tuge asjadeks, mida lapsel on vaja elamiseks, õppimiseks, tervena püsimiseks, enda turvalisena tundmiseks ja igapäevaelus osalemiseks.
Mentorlus	Abi usaldusväärselt vanemalt inimeselt, kes kuulab, nõustab, julgustab ja aitab teha valikuid.
Rahastus	Raha, millega toetatakse projekte, teenuseid või tegevusi, millega aidatakse inimesi ja kogukondi. ELis võib rahastus tulla ELi institutsioonidelt, riikide valitsustelt või muudelt organisatsioonidelt.
Roma lapsed	Romad on etniline vähemus, kes elab mitmes ELi riigis. Roma lapsi ei kohelda alati õiglaselt ning neil võib olla teistest keerulisem pääseda ligi vajalikule toele ja võimalustele.
Sotsiaalne tõrjutus	Olukord, kus inimene ei saa osaleda asjades samal moel kui teised. Põhjuseks võib olla raha, toe või võimaluste puudumine. Nii võidakse jääda kõrvale harrastustest, sõprussuhetest, teenustest või kogukonna elust.
Töövahend	Juhendite, tegevuste, ideede ja praktiliste vahendite kogum, mille abil saab teema kohta rohkem infot ja teada, kuidas eri olukordades toimida.
Vaimne tervis	Kõik see, kuidas mõtleme, tunneme ja tuleme toime igapäevaselt. Vaimse tervise alla kuulub näiteks see, kuidas tuleme toime stressiga, suhestume teistega ja teeme valikuid. Hea vaimne tervis aitab tulla toime igapäevaste raskustega ja tunda end toetatuna keerulisel aegadel.
Õpipoisiõpe	Viis õppida ametit, täites töökohas tööülesandeid kogenud inimeste juhendamisel ja samal ajal õppides. Praktilised oskused omandatakse reaalse töö käigus.





#EUChildGuarantee



#EUChildParticipation



**Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus**

Õigus | Andmed | Väljaanded

© Euroopa Liit, 2026

PDF KE-01-26-101-ET-N

ISBN 978-92-68-43223-5 doi:10.2767/1801002

